

स्वास्थ्य केन्द्रमा श्रवण अपाङ्गता वा वाक् अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि सञ्चार सहजिकरण

अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि स्वास्थ्य सेवाको पहुँच आवश्यक हुन्छ। तर अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, विशेष गरी श्रवण अपाङ्गता वा वाक् अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई स्वास्थ्यकर्मी (डक्टर तथा नर्स)हरूसँग तथा अस्पतालमा सेवाग्राहीसँग सम्पर्कका लागि राखिएका कर्मचारीहरूसँग कुराकानी गर्नमा कठिनाई छ। सबै जसो नभए पनि प्रायजसो स्वास्थ्यकर्मीहरू सांकेतिक भाषा प्रयोग गर्न वा बुझ्न असमर्थ छन्। सञ्चार रिक्तताको यस्तो कारण श्रवण अपाङ्गता भएका विरामीहरूलाई कहिलेकाहीं गलत उपचार दिइएको छ। सांकेतिक भाषा अनुवादकहरूको प्रयोग गरी यस समस्यालाई सम्बोधन गर्न सकिन्छ। यद्यपि, सांकेतिक भाषा अनुवादकहरूको संख्या निकै कम रहेको छ। व्यापक माग र सिमित आपूर्तिलाई सम्बोधन गर्न आईसीटीको प्रयोग गर्न सकिन्छ।

सिफारिशहरूको सारांश

- तत्काल गर्नुपर्ने: क) स्वास्थ्य सेवा केन्द्रहरूमा अल्पकालिन कार्यहरू (तल उल्लेखित) सहजिकरणका लागि सार्वजनिक वाइफाइको व्यवस्था गरियोस।
ख) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई आवाजलाई टाइप गरिएको लिखित स्वरूपमा परिवर्तन गर्ने अनुप्रयोग (एप्स) (उदाहरणका लागि गुगलको प्रत्यक्ष रूपमा टाइप गर्ने अनुप्रयोग) का बारेमा जानकारी दिन संकेतपाटि, सुचनाहरूको व्यवस्था गर्नुहोस, त्यस्तो एप्सलाई स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरू (र अन्य अधिकारीहरू) ले के भनीरहेका छन् भनी बुझ्न प्रयोग गर्न सकिन्छ। यी अनुप्रयोगहरू सार्वजनिक वाइफाइ मार्फत डाउनलोड गर्न सकिन्छ।

तज्जमीष्वभ त्वबलकअचष्वभ वउउ दथ न्ययनभि

यी अनुप्रयोगहरूको सीमितता छन् (उदाहरणका लागि एकतर्फी आवाजहरूलाई मात्र शब्द/लेख्य स्वरूपमा परिवर्तन गर्न सक्छ, प्रयोगकर्ता साक्षर हुनु पर्छ, स्मार्टफोन र डेटा वा वाइफाइ आवश्यक हुन्छ) र त्यसै कारणले दिर्घकालिन रूपमा अन्य समाधानहरू (तल उल्लेखित) खोजिनुपर्छ।

- अल्पकालिन रूपमा गरिनु पर्ने: देशका सम्पूर्ण सांकेतिक भाषा अनुवादकहरूको सूचि तयार गरि स्वास्थ्य सेवा केन्द्रहरूलाई उनीहरूलाई सम्पर्क गर्न आवश्यक जानकारीहरू उपलब्ध गराइयोस। अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई भिडियो कल मार्फत उक्त सूचिमा भएका अनुवादकहरूबाट भाषा अनुवाद सहायता प्राप्त गर्न स्वास्थ्य सेवा केन्द्रमा रहेको सार्वजनिक वाइफाइ प्रयोग गर्न अनुमति प्रदान गरियोस। स्वास्थ्य सेवा केन्द्रमा भएको सार्वजनिक वाइफाइ प्रयोग गरेका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको पहिचान गर्नहोस् (उदाहरण, पहिले लग इनमा एक पटकको इनपुट) र तिनीहरूको वाईफाई प्रयोगलाई प्राथमिकता दिनुहोस्।

- दिर्घकालिन रूपमा गरिनुपर्ने: अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि पूर्व भूक्तानी भएका डिजिटल परिचय पत्र शुरुवात गरियोस, जुन परिचय पत्र स्वास्थ्यकर्मीहरूले परिचयपत्रबाहकको आवश्यकताहरू पहिचान गर्न, प्राथमिकताका साथ वाइफाइ पहुँच प्रदान गर्न र सेवाको भूक्तानीका लागि प्रयोग गर्न सकिन्छ।

अनुसन्धान

- LIRNEasia ले नेपालमा १५ देखि ६५ वर्ष उमेर समूहका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका विचमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको पहुँच तथा प्रयोगका बारेमा बुझ्नका लागि सम्पूर्ण देशकै प्रतिनिधित्व हुने गरी सर्वेक्षण सञ्चालन गरेको थियो। सन् २०१८ को अगष्ट देखि अक्टुबरको विचमा सात वटै प्रदेशलाई समेट्ने गरी १०० वटा भिन्न भिन्न वडाहरूका ४०० वटा घरहरूका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूसँग अर्न्तवार्ता गरिएको थियो। अर्न्तवार्ताको प्रश्नावली अपाङ्गताका प्रश्नसम्बन्धी वाशिङटन समूहमा आधारित थियो। सर्वेक्षणको परिणामले ९५ प्रतिशत आत्मविश्वास अन्तर र घनात्मक/कृणात्मक ± ९.८ त्रुटिको सम्भावना सहित राष्ट्रिय प्रतिनिधित्व गर्दछ।
- LIRNEasia ले प्रदेश १, २, ३ र ५ का शहरी र ग्रामीण क्षेत्रमा गुणात्मक अनुसन्धान सञ्चालन गर्‍यो। यो अनुसन्धान नेपालमा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई सूचना तथा सञ्चार प्रविधिले कसरी स्वतन्त्र जीवन सुनिश्चित गर्न मद्दत गर्न सक्छ भन्ने बुझ्नका लागि तयार गरिएको थियो। १७४ जना अपाङ्गता भएका व्यक्ति र ९ जना मुख्य सूचनादाताहरूसँगको अर्न्तवार्तामा उठेका मुख्य विषयवस्तुहरूको पहिचानका लागि ग्राउन्डेड सिद्धान्त (Grounded Theory) अवलम्बन गरिएको थियो।

मुख्य निष्कर्षहरू

- १५-६५ उमेर समूहका १.६ प्रतिशत जनसंख्या अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू रहेका छन्, जसमध्ये ४१.५ प्रतिशतमा श्रवण (सुनाईमा) वा वाक् (बोल्नमा) अपाङ्गता रहेको छ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूमध्ये ५४ प्रतिशतले कुनै पनि विद्यालय शिक्षा प्राप्त गरेका छैनन् भने २६ प्रतिशतले प्राथमिक शिक्षा मात्र प्राप्त गरेका छन्। उत्तरदाताहरूले व्याख्या गरे भैं अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूले प्राप्त गरेको उपचारको गुणस्तरसँग यसको सिधा सम्बन्ध रहेको छ :

“हामी बोल्न नसक्ने हुँदा हामीले अरूसँग कुराकानी गर्न कागजमा लेख्नु पर्छ। मेरो लेखाई पनि नराम्रो भएकाले यदि उनीहरूले मैले लेखेको कुरा बुझेनन् भने मैले के भन्न खोजिरहेको छु भन्ने अनुवाद गर्नका लागि भाषा अनुवादकलाई बोलाउनुपर्छ।” (श्रवण अपाङ्गता, पुरुष, कमल गाँउपालिका)
- सञ्चारको कठिनाइका कारणले गर्दा गलत उपचारहरू भएका छन् :

“एक पटक ज्वरो आएको म अस्पताल गएँ। मैले ज्वरो आएको बताउन सांकेतिक भाषा प्रयोग गरेँ, तर डाक्टरले मेरो टाउको दुखेको भन्ने बुझे, र उनले मलाई टाउको दुखेको औषधि दिए। सरकारले अस्पतालहरूमा सांकेतिक भाषा अनुवादक राखे हुन्थ्यो भन्ने चाहना छ।” (श्रवण अपाङ्गता, महिला, हेटौडा)

“यदि हाम्रो पेट दुखेको छ भने चिकित्सकहरू हामी के भन्दछौं भन्ने बुझ्नुहुन्न र उहाँहरूले हामीलाई अन्य कुनै रोगको उपचार गर्ने र अन्य कुनै औषधि दिने गर्दछन्।” (श्रवण अपाङ्गता, महिला, हेटौडा)
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूमध्ये ३२ प्रतिशत सँग मोबाइल फोन (आधारभूत, फीचर र स्मार्टफोन) छ।

थप जानकारीकोलागि सम्पर्क <http://bit.ly/NPtech4PWD>

थप जानकारीकोलागि सम्पर्क

बाबु राम अर्याल अध्यक्ष सेन्टर फर ल एण्ड टेक्नोलोजी
baburam@cltnepal.com | ९७७ ९८५१०४८४०९

प्रा.डा. रोहन समराजिबा अध्यक्ष लर्न एसिया
rohan@lirneasia.net | ९४ ७७३५२३६९

